Bc. Slavoj Drobný

Etiopie

Anotace

Stručná informace popisuje situaci v Etiopii samotné, tak ve vtahu ke konkrétnímu konfliktu, a to boje s Eritreou, která se nedávno od Etiopie oddělila.

Klíčová slova

Etiopie, Eritrea, mise Organizace spojených národů, pokonfliktní obnova.

Summary

Brief information describes the situation in Ethiopia itself as well as the specific conflict, the struggle with Eritrea, which has recently separated from Ethiopia.

Keywords

Ethiopia, Eritrea, the United Nations Mission, post-conflict recovery.

Vydává: Ochrana a bezpečnost o. s., IČ: 22746986
Lamačova 825/11, 152 00 Praha 5, http://ochab.ezin.cz, ochab@email.cz

Etiopie – základní informace

Etiopský stát se nachází ve východní Africe v oblasti zvané Africký roh, poblíž jižní části Rudého moře. Je to stát vnitrozemský, o pobřeží přišel po vyhlášení nezávislosti Eritreje v roce 1993.[1] Celková rozloha činí 1 127 127 km^2. Sousedí se Súdánem a Jižním Súdánem na západě, Eritrejí na severu, Džibutskem a Somálskem na východě a Keňou na jihu. Nejvyšším bodem je hora Ras Dašen dosahující výšky 4 620 metrů nad mořem, a nejnižším bodem Dankilská proláklina, která se nachází 115 metrů pod úrovní moře.

Na celém světě je jen pár míst, o kterých se dá s určitostí říct, že jsou kolébkou lidstva. A Etiopie je jednou z těchto zemí. Nezměrné kulturní bohatství, neocenitelné archeologické nálezy, jeden z prvních křesťanských států na světě vůbec, a k tomu staletí válek a bojů. Při současném stavu této země se ani nechce věřit, že má toto všechno za sebou. O to je smutnější, kde se v současné době tato země nachází. Staletí válek si bohužel vybraly svou daň, a spolu s tím i prudký nárůst populace, což zapříčinilo fakt, že je Etiopie v současné době jeden z nejchudších států na světě, a jehož životní úroveň obyvatel se dle Social Progress indexu[2] v roce 2017 umístila až na 121. místě. Počet obyvatel činí více než 105 miliónů, a země se tak řadí na 12. místo na světě. Problémem není až tak počet obyvatel, jako spíše jeho věkové složení. V roce 2010 čítal počet obyvatel země cca 82 miliónů obyvatel, cože je nárůst za dvacet let o více než 20 miliónů. K tomu **více než 46 % obyvatel, tedy téměř polovina národa je ve věku do 14 let**. Je jasné, že se s takovým věkovým složením přichází problémy v oblasti ekonomiky a životní úrovně obecně. S průměrnou délkou dožití kolem 56 let se tato země řadí opět k nejhorším na světě, a pouze 2,8 % populace má naději, že se dožije 65 let a více. Pro srovnání, v České republice je tato věková hranice hranicí odchodu do důchodu. Téměř 50 % Etiopanů žije pod hranicí chudoby, a musí si denně vystačit s méně než jedním dolarem. Zajímavostí je rovněž 83 různých jazyků, kterými se v této zemi mluví, k čemuž se řadí dalších 200 dialektů. Pravdou ovšem je, že Etiopie je v evropském měřítku brána jako bezpečná země, se základním občanským vybavením, lékařskou péčí a službami. Že se těchto služeb nedostává vlastním občanům, je věc jiná, na druhou stranu zde v mnoha oblastech platí princip dvojích cen, kdy cizinec zpravidla platí za cokoliv i dvacetinásobek toho, co domácí občan. Cizincům se nedoporučuje cestování do odlehlých oblastí, a v nočních hodinách hrozí zvýšené riziko krádeží a přepadení, což nevybočuje z průměru celého kontinentu.

Zhoršení bezpečnosti v zemi způsobil zásah státních ozbrojených sil (zejména policie) ve městě Bishoft na podzim roku 2016, kde v nastalé panice byly ušlapány stovky lidí. Následkem byly masové protesty proti vládě, a vyhlášení výjimečného stavu ze strany vlády na dobu šesti měsíců. Po té došlo k zmírnění bezpečnostního režimu v zemi, nicméně některé servery a komunikační kanály (Youtube, Facebook, Twitter) jsou stále blokované. Nicméně Ministerstvo zahraniční nevydalo žádné doporučení ohledně cestování do této země.

Co se diplomatických styků týče, Etiopie na území České republiky své zastoupení nemá,

[1] Eritrea profile – Timeline. BBC, 15. XI. 2018. https://www.bbc.com/news/world-africa-13349395
[2] Ethiopia. 2018 Social Progress Index. https://www.socialprogressindex.com/?code=ETH

Vydává: Ochrana a bezpečnost o. s., IČ: 22746986
Lamačova 825/11, 152 00 Praha 5, http://ochab.ezin.cz, ochab@email.cz

nejbližší ambasáda je v Německu. Česká republika v Etiopii má své velvyslanectví se sídlem v hlavním městě Addis Abebě. Mezi oběma zeměmi platí vízová povinnost, přičemž lze vízum vyřídit po příletu přímo na letišti za poplatek 20 USD. Etiopským velvyslancem je v současné době pan Mgr. Karel Hejč, který je současně stálým představitelem České republiky při Africké unii a Hospodářské komisi Organizace spojených národů pro Afriku (United Nations Economic Commission for Africa, UNECA)[3]. Úřad mimo Etiopskou federativní demokratickou republiku rovněž zastává diplomatickou a konzulární působnost pro Džibutskou republiku, Komorský svaz, Seychelskou republiku, Somálskou federativní republiku a Jihosúdánskou republiku.

Průmysl není v zemi dostatečně rozšířen a hlavní obživou zůstává zemědělství. Hlavním obchodním partnerem je v současné době Čínská republika a Indie, a jedná se o odklon od hlavního partnera v minulosti, kterým byly Spojené státy americké. V zemi se těží hlavně zlato, drahé kovy a drahokamy. Zdroje ropy a zemního plynu jsou takřka nedotčené a čekají na své využití, což je pro zdejší těžce zkoušenou ekonomiku jistě pozitivní zpráva. Výkladní skříní Etiopského hospodářství jsou aerolinky Ethiopian Airlines, které disponují flotilou 99 moderních letadel, včetně nejmodernější verze Boeingu 787-8 Dreamliner či dálkových letounů Airbus A 350-900, a které létají více méně do celého světa[4]. Reklamy na tuto společnost se objevují v zahraničních televizních stanicích, a alespoň částečně udržují v povědomí zbytu světa název své země. Přímé letecké spojení mezi naší vlastí a hlavním městem Addis Abebou však bohužel nezajišťují, i když do naší metropole v rámci mezinárodních spojů občas zalétávají.

Řízení státu na Africký způsob

Abychom pochopili základní problematiku této země, je třeba vzít v potaz místní náhled na svět, který je v mnoha ohledech odlišný od Evropského způsobu myšlení. Věci a situace, kvůli kterým v Evropských státech zasedá Vláda nebo dokonce svolává mimořádný summit a zasedání Rady bezpečnosti Organizace spojených národů, se v Africe neřeší, neboť tamní styl života je zkrátka odlišný. S tím jdou ruku v ruce některé problémy, se kterými se země potýká. Zajímavým způsobem to demonstruje článek ČT 24 ohledně vzniku a působnosti Africké unie.

„Co znamená africký způsob? Řeší se tak například rozvody (vlastně nerozvody) rodičů a péče o děti. Spousta věcí zkrátka není v afrických státech uzákoněna, vychází se z tradic a pozic převažujícího nebo vládnoucího etnika, což se dá ještě pochopit, protože se dá vysledovat jakási logika předávání tradičních zkušeností a rituálů. Zřejmé je to u voleb. Africký způsob hlasování je poměrně jednoduchý zejména na venkově: Nejprve volí náčelník, který při odchodu z volební místnosti veřejně ukáže, kterému z kandidátů dal svůj hlas. Téměř stoprocentní většina jeho vesnice pak hlasuje stejně. Podle afrického způsobu se nehodí

[3] United Nations Economic Commission for Africa; United Nations in Ethiopia.
http://et.one.un.org/content/unct/ethiopia/en/home/resources/un-agencies-profiles/united-nations-economic-commission-for-africa--uneca-.html
Velvyslanectví České republiky v Addis-Abebě. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky.
https://www.mzv.cz/addisababa/cz/o_velvyslanectvi/etiopie_velvyslanectvi_v_addis_abebe.html
[4] Fleets. Ethiopian Airlines. https://www.ethiopianairlines.com/corporate/company/about-us/fleets

Vydává: Ochrana a bezpečnost o. s., IČ: 22746986
Lamačova 825/11, 152 00 Praha 5, http://ochab.ezin.cz, ochab@email.cz

kritizovat lídra, ať se mu říká náčelník nebo prezident. Pokud je s ním někdo skutečně nespokojen, musí se mu postavit přímo a přemoci ho silou. V případě, že armádní důstojník svrhne zvoleného prezidenta, tak to ještě není na zásah z okolních států, jde jen o „výměnu na trůnu". Co se přinese někomu do domu, to se vnímá jako dar osobě, která tam momentálně bydlí. Evropany by tudíž neměly překvapovat zprávy, že některý z afrických prezidentů (dobrovolně) opustil prezidentský palác s většinou darů i státem pořízeným nábytkem, auty a podobně. To, že se část lídrů chová ke státním financím jako ke svým, je zřejmé."[5]

Africká unie, jakýsi ekvivalent Evropské unie v africkém prostředí, vznikla na základě deklarace nejvyšších představitelů členských států Organizace africké jednoty (OAJ) v září 1999. Ve svých cílech Africká unie navazuje na Organizaci africké jednoty, snažící se o zlepšení postavení kontinentu v globální politice a ekonomice, o podporu jednoty a solidarity mezi africkými státy, o zintenzivnění spolupráce a o ochranu suverenity členských států v souladu s pravidly Organizace spojených národů. Africká unie rovněž přidala cíle nové – ekonomické, hospodářské, bezpečnostní i politické – a postupně se tak stává klíčovým hráčem na africkém kontinentu.[6] Snad největší výzvou pro Africkou unii je totiž zajištění mírového uspořádání na africkém kontinentě. Africká unie, na rozdíl od Organizace africké jednoty zavádí možnost i nevyžádané vojenské intervence v členské zemi.

V květnu 2004 vznikla v rámci Africké unie Mírová a bezpečnostní rada, která má dohlížet nad vojenskými intervenčními misemi Africké unie. Důvod vzniku této organizace má svůj původ nepochybně i v událostech, ke kterým došlo v Etiopii v posledních desetiletích, zejména válce s Eritreou v letech 1998-2001.

Vojenská historie země

Etiopie je jedinou zemí v Africe osídlenou původním obyvatelstvem, která nebyla nikdy delší dobu kolonizována evropskými nebo jinými zahraničními koloniálními mocnostmi. Cena za tuto výsadu však země draze zaplatila. A s ohledem na složení jejích obyvatel a geografické poloze je zřejmé, že prošla mnoha válkami a konflikty. Země již ve 4. století našeho letopočtu přijala křesťanství, a byla ve spojení s tehdejší Evropou. Tyto styky přerušili až muslimské výboje v 7. století, ale přesto se v zemi zachovalo značné množství historických památek, jejichž význam zdaleka přesahuje lokální historickou hodnotu. Své postavení se zde snažili uplatnit některé koloniální velmoci, zejména Portugalsko, Velká Británie a Itálie, což mělo za následek vždy ozbrojený konflikt. Zejména italská invaze v roce 1936 měla za následek masivní ztráty na životech, neboť Italové v boji používali i chemické zbraně. Okupace byla ukončena až v roce 1941, kdy etiopské síly s pomocí Britů dobili své území zpět. Od té doby země zažila několik převratů a pokusů o puč.

Etiopsko-somálská válka v roce 1976-1977, někdy též nazývaná válkou o Ogaden je do dnešní doby největším ozbrojeným konfliktem na africkém kontinentu, který proti sobě vedly dva

[5] IMBROVÁ, Marie. Africká unie nabírá na síle. Pětapadesát států si navzájem pomáhá v krvavých časech. Česká televize, 28. II. 2017. http://www.ceskatelevize.cz/ct24/nazory/2045818-africka-unie-nabira-na-sile-petapadesat-statu-si-navzajem-pomaha-v-krvavych-casech
[6] TUČEK, Filip. Africká unie. Euroskop. https://www.euroskop.cz/9134/sekce/africka-unie/

Vydává: Ochrana a bezpečnost o. s., IČ: 22746986
Lamačova 825/11, 152 00 Praha 5, http://ochab.ezin.cz, ochab@email.cz

africké státy. Etiopie tento konflikt za pomocí tehdejšího Sovětského svazu nakonec vyhrála, ale míru si „užila“ pouze pár let. V roce 1993 vyhlásila na Etiopii samostatnost Eritrea, čímž Etiopie ztratila přístup k moři. A současně vzniklo na kontinentu napětí, které vedlo k Etiopsko–eritrejské válce v letech 1998-2001.

Etiopsko – Eritrejská válka

Po porážce marxistické vojenské junty v čele Etiopie proběhlo v roce 1993 referendum o oddělení Eritrei od Etiopie. Eritrea získala svou nezávislost, ale budoucnost země zůstávala nejistá. Kvůli sporu území o velikosti 390 kilometrů čtverečních s přístavem Badame na severní hranici mezi Etiopií a Eritreou vypukly 6. května 1995 otevřené boje. Měsíc se strany postřelovaly z děl a tanků, později přišly na řadu i nálety eritrejského letectva na etiopská města Adigrat a Mekele. Pozemní jednotky se střetly na třech frontách, zatímco etiopské letectvo vracelo úder nálety na eritrejské hlavní město Asmaru. V létě 1998 sice obě strany přistoupili na zastavení leteckých úderů, ale už v říjnu 1998 začaly obě strany posilovat pozemní jednotky v hraniční zóně a v únoru 1999 vypukly ostré boje včetně leteckých úderů nanovo. Během těchto bojů utrpěly obě strany těžké ztráty, včetně mnoha civilních obětí. Etiopie prohlásila tyto boje za vítězné, ale Eritrea to odmítla. Boje si jen na straně Eritrejců vyžádaly podle oficiálních odhadů na 19 tisíc obětí, neoficiální čísla uvádějí dokonce 20 až 50 000 mrtvých. Kromě mrtvých a zraněných s sebou válka přinesla i mnoho uprchlíků a problém, který přetrvává dodnes: miny. Etiopská vláda během války i po ní zkonfiskovala majetek a vyhostila osoby eritrejského původu nebo s Eritreou spřízněné.

Válka nakonec byla ukončena v roce 2000 tzv. Alžírskou smlouvou, která ustavila nezávislou mezinárodní komisi pod hlavičkou Organizace spojených národů (Eritrejsko-etiopská hraniční komise, Eritrea-Ethiopia Boundary Commission, EEBC), která měla za úkol určení hranice mezi dvěma znesvářenými zeměmi. Komise rozhodla v dubnu 2002, a město Badame připadlo Eritrei. Etiopie ale odmítla stáhnout všechny své vojáky z této oblasti a tak nejistota pokračuje i nadále, mimo jiné i díky snaze obou států podporovat opozici u svých protějšků.[7]

Mise Organizace spojených národů pro Etiopii a Eritreu[8]

Misi Organizace spojených národů v Etiopii a Eritreji (United Nations Mission in Ethiopia and Eritrea, UNMEE) dne 31. července 2000 přijala Rada bezpečnosti rezolucí č. 1312 s cílem sledovat příměří v hraniční válce, která začala v roce 1998 mezi Etiopií a Eritreou. První vojenské jednotky tvořené nizozemsko-kanadským praporem "NECBAT" dorazily a založily základy v regionu v prosinci 2000. Mise byla navržena tak, aby formálně vymezila hranice mezi oběma zeměmi. Hranice se řídila trasou, kterou deklarovala mezinárodní komise v Haagu, což Etiopie odmítla přijmout, i když se původně dohodla na závazné arbitráži.

Mise měla dvě ústředí, a to v městě Asmara (Eritrea) a Addis Abebě (Etiopie), a sestávala z 1 766 vojenských pracovníků. Zhruba 1 500 těchto mírových jednotek pocházelo z indické armády. Kromě toho bylo kolem 147 mezinárodních civilistů, 202 místních civilistů

[7] 1998-2000 Etiopsko-eritrejská válka. Valka.cz.
https://forum.valka.cz/topic/view/44944/1998-2000-Etiopsko-eritrejska-valka
[8] United Nations Mission in Ethiopia and Eritrea. United Nations. https://unmee.unmissions.org/

Vydává: Ochrana a bezpečnost o. s., IČ: 22746986
Lamačova 825/11, 152 00 Praha 5, http://ochab.ezin.cz, ochab@email.cz

a 67 dobrovolníků Organizace spojených národů. Jejich zájmovou oblastí byla ochranná zóna o šířce 25 kilometrů (15 mil) na eritrejské straně hranice mezi Etiopií a Eritreou. Během mise došlo k 20 úmrtí: 13 vojenských pracovníků, 3 mezinárodní civilní pracovníci a 4 místní civilní pracovníci. Schválený rozpočet pro misi mezi 1. červencem 2007 a 30. červnem 2008 činil 118,99 milionu dolarů.[9]

Během mise zůstávala hranice mezi Etiopií a Eritreou uzavřena, a tisíce lidí žili v uprchlických táborech, přičemž odhadem bylo přemístěno nebo přesídleno na milion lidí. V říjnu 2005 eritrejská vláda omezila lety vrtulníků této mise podél hranice a požadovala snížení počtu vojáků o 300 osob. Eritrea také omezila pohyb pozemních hlídek uvnitř nárazníkové zóny. Rezoluce Rady bezpečnosti Organizace spojených národů č. 1 640 v listopadu 2005 hrozila sankcemi vůči oběma stranám, pokud by nedošlo k uvolnění napětí a omezení vojenských akcí obou států. Konflikt se opět vyostřoval do té míry, že v září 2007 zvláštní zástupce Organizace spojených národů v Africkém rohu Kjell Magne Bondevik, varoval, že mezi Etiopií a Eritreou by se mohla opět rozhořet válka kvůli sporům o hraniční území. V listopadu přijala Eritrea hranici ohraničenou mezinárodní hraniční komisí, kterou pro změnu odmítla Etiopie. V lednu 2008 Organizace spojených národů prodloužila mandát mírových jednotek na hranici mezi Etiopií a Eritreou po dobu šesti měsíců a Rada bezpečnosti Organizace spojených národů požadovala, aby Eritrea zajistila dostatečné množství paliva pro vojáky a pracovníky mise. To však Eritrea odmítla, a požadovala, aby byla vojska ze sporné hranice stažena. V únoru 2008 tedy začala Organizace spojených národů vytahovat své síly, a to právě kvůli nedostatku dodávek paliva po eritrejských vládních omezeních.

V dubnu generální tajemník Organizace spojených národů Ban Ki Moon varoval před pravděpodobností nové války mezi Etiopií a Eritreou, k čemuž naštěstí již nedošlo. V květnu Eritrea vyzvala OSN k ukončení mírové mise, což se nakonec stalo.

Mise byla ukončena s účinností od 31. července 2008 rezolucí Rady bezpečnosti Organizace spojených národů přijatou dne 30. července 2008 stanovením nové hranice, ale jak již bylo uvedeno výše, Etiopie tuto hranici odmítla uznat, což představuje v tomto neklidném regionu zdroj napětí. Že je i v současné době situace značně napjatá, dokazuje incident, ke kterému došlo v březnu 2018, kdy Etiopští vojáci omylem zastřelili devět civilistů a dalších 12 jich zranili, neboť si je spletly s povstalci. Na vině byly údajně chybné informace od výzvědných služeb.[10] Ale těžko si představit, že by se obdobná událost stala v některé z evropských zemí.

Zajímavostí jistě je, že mise nese i stopu České republiky, neboť se zde vystřídalo na 14 příslušníků Armády České republiky, kteří zde působili jako vojenští pozorovatelé, a byli zde nasazování v ročních cyklech. Armáda České republiky se do mise zapojila v lednu 2001, a její vojáci se zde střídali až do ukončení mise v červenci 2008. [11]

[9] United Nations Mission in Ethiopia and Eritrea. United Nations. https://unmee.unmissions.org/
[10] Etiopští vojáci si spletli civilisty s rebely, devět jich zabili. Novinky.cz, 11. III. 2018. https://www.novinky.cz/zahranicni/svet/465848-etiopsti-vojaci-si-spletli-civilisty-s-rebely-devet-jich-zabili.html
[11] Vojáci Armády České republiky v zahraničí: Afrika. Armády České Republiky. 28. XII. 2006. http://www.mise.army.cz/historie-misi/vojaci-acr-v-zahranici---afrika-8314/

Vydává: Ochrana a bezpečnost o. s., IČ: 22746986
Lamačova 825/11, 152 00 Praha 5, http://ochab.ezin.cz, ochab@email.cz

Ilustrace: Vojáci z Nizozemska na hranici mezi Etiopií a Eritreou.[12]

[12] United Nations Mission in Ethiopia and Eritrea. Wikipedia. https://en.wikipedia.org/wiki/United_Nations_Mission_in_Ethiopia_and_Eritrea

Vydává: Ochrana a bezpečnost o. s., IČ: 22746986
Lamačova 825/11, 152 00 Praha 5, http://ochab.ezin.cz, ochab@email.cz

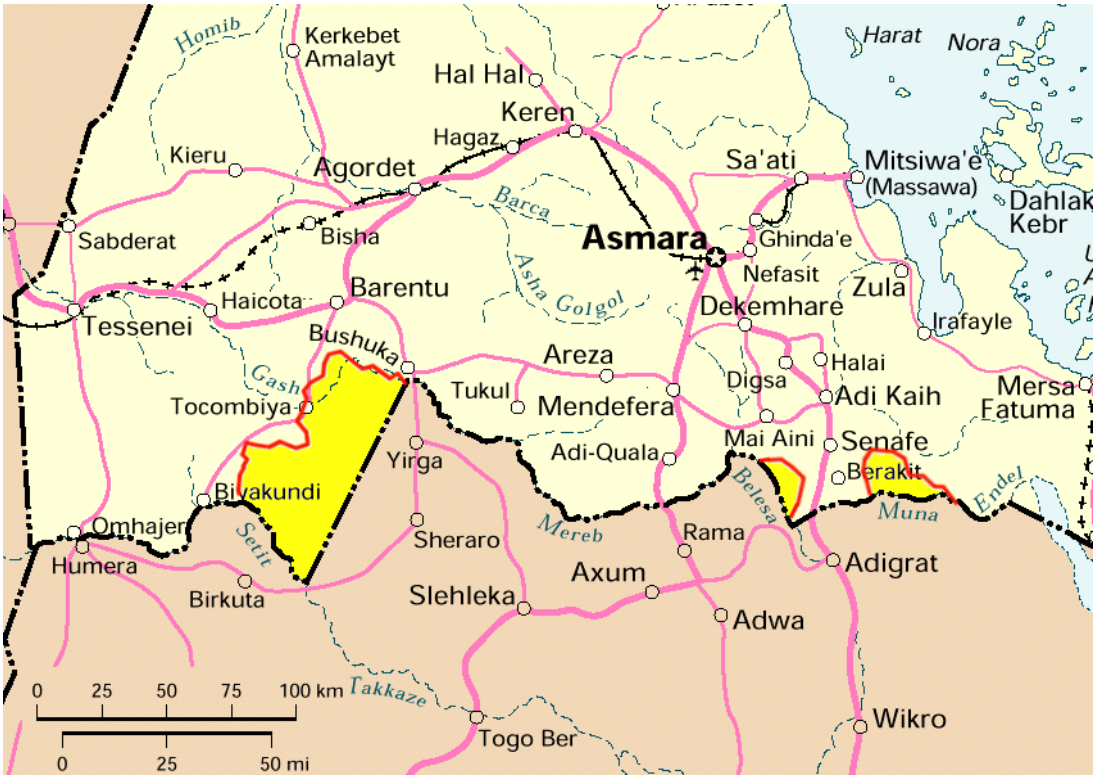

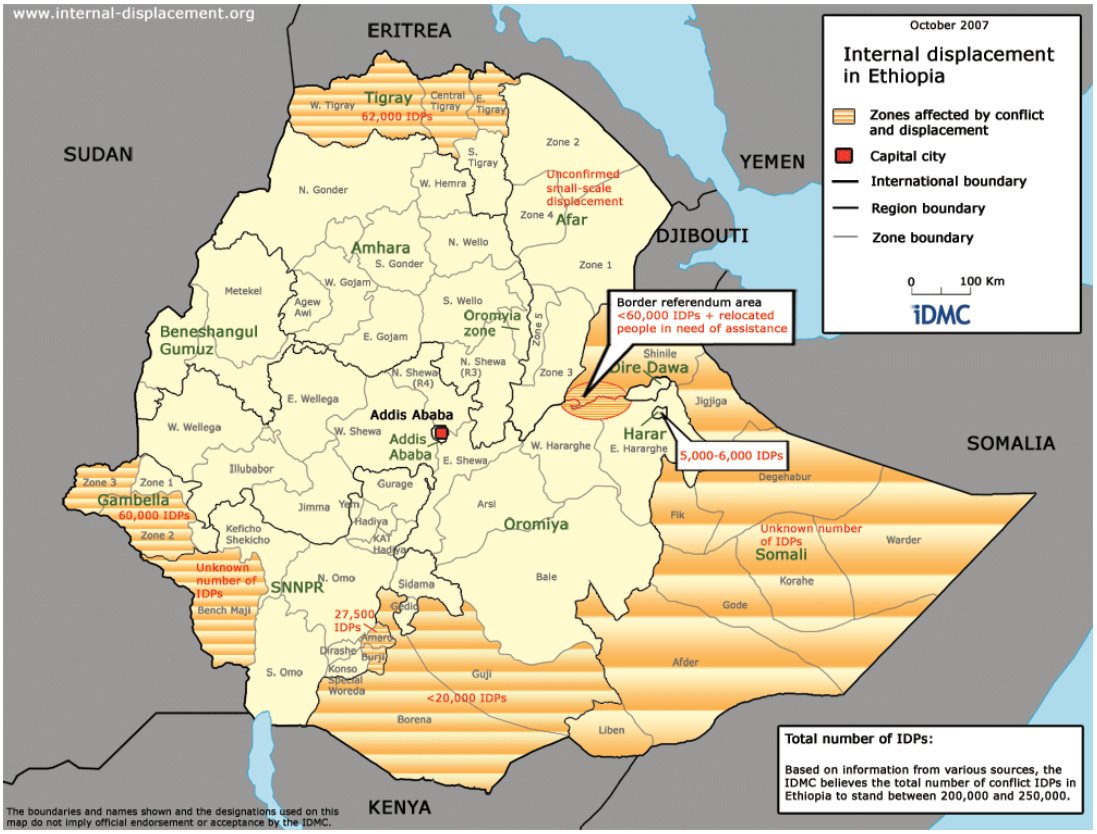

Ilustrace: Dvě mapy, týkající se hraničního konfliktu, a vnitřních sporů v rámci zbytkové Etiopie.[13]

[13] Ethio-Eritrea. Institute For African Alternatives (IFAA). http://new.ifaanet.org/?page_id=119

Vydává: Ochrana a bezpečnost o. s., IČ: 22746986
Lamačova 825/11, 152 00 Praha 5, http://ochab.ezin.cz, ochab@email.cz